

Milan Bajželj

Potrebujemo »ekonomsko demokracijo« in široko »osvobodilno fronto« za nujne družbene spremembe

V zadnjem obdobju sem zasledil več dobrih strokovnih prispevkov (in tudi aktivnosti nekaterih organizacij) v zvezi s pomembnimi družbenoekonomskimi procesi, ki se odvijajo v Sloveniji in širše. V zvezi s tem želim dodati nekatere, po moji presoji, pomembne elemente.

Motivirala so me zlasti **naslednja dejstva**:

- prevladujoč proces, ki poteka v večjem delu sveta in ga imenujem finančni turbokapitalizem,
- razmere v Sloveniji, ki so (zaradi radikalnega preobrata v turbokapitalizem v zadnjih 15 letih) zelo nestabilne in škodljive za večino državljanov in naravo, ter
- aktualna prizadevanja nekaterih posameznikov in organizacij (političnih, sindikalnih), svetov delavcev, borcev za »ekonomsko demokracijo« itd. za nov Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju.

Prenova ZSDU – prvi korak k nujnim spremembam

Ocenjujem, da so prizadevanja za **nov oziroma celovito prenovljen Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju** lahko odločilen premik v relativno majhni državi Sloveniji k temu, da bi se pogoji za življenje in delo večine delavcev in državljanov postopoma začeli spreminjati v dobro večine. Zdaj je proces namreč obraten. Teče v škodo velike večine delavcev in državljanov in tudi v škodo narave.

Ta proces v naši državi je sicer **sestavni del procesa v večjem delu sveta** in je zato spremembe še toliko težje doseči. Finančno kapitalske elite, v konkretnih primerih velike korporacije, povezane s političnimi »elitami«, diktirajo vedno večje izkoriščanje večine ljudi in narave in tako ustvarjajo novodobne diktature na eni strani ter sužnje in naravne katastrofe na drugi strani.

Če nam ne bo uspelo dobro organizirati različnih strokovnjakov in med seboj povezanih gibanj **za spremembe v naši državi in v svetu**, se bodo ključni akterji (turbokapitalisti) v vsakem primeru začeli zaletavati drug v drugega (kar se že nekaj časa dogaja). Procesu imajo vedno več značilnosti krvave borbe za oblast. Nismo redki, ki te procese že poimenujemo kot 3. svetovna vojna. Temu procesu bodo v vsakem primeru sledile globalne in mnoge konkretne spremembe. Poskrbeti pa je treba, da se te spremembe začnejo čim prej in v pravo smer.

Čim prej zato, da se ne bi prav vsi dosežki naše civilizacije izničili (seveda spet na škodo velike večine ljudi in narave). In **v pravo smer** tako, da to ne bo zopet zgolj v korist nekaj novih »elit«, ampak večine ljudi in narave.

Če hočemo to doseči, pa se moramo zavedati, da v sedanjih razmerah širokih in globalnih škodljivih procesov tudi najboljši zakon na svetu na določenem področju ne more odločilno

prispevati k spremembam. To ne pomeni, da tak zakon ni potreben. Seveda je potreben in to čim prej (saj »iz malega raste veliko«). In podobni zakoni so potrebni še na **drugih področjih**.

Glavne smeri potrebnih širših sprememb

Dokaz za to, da je potrebno **storiti več in bolj organizirano v sodelovanju s širšimi družbenimi gibanji**, je že neuspešno uveljavljanje sedanjega zakona o soupravljanju. Rezultat uveljavljanja tega zakona je po več kot 20 letih (sprejet je bil l. 1993) zelo slab. Zakaj? Ker ni dovolj dober?

Ne, rezultat je tak kot je, zato, ker gre za širše vprašanje razmer v družbi/državi/svetu. Gre za **vprašanja mentalitete, etike, morale..., kulture v najširšem smislu**. Tudi za probleme, povezane s strahom pred spremembami. V primeru tega zakona gre zlasti za strah pred izgubo zaposlitve itd. Zato tudi strokovno odlično pripravljen nov zakon (priprava sicer po mojih informacijah dobro poteka, celo s pomočjo javnih razprav) ne bo dovolj. Tudi uspeh pri sprejemanju zakona v državnem zboru ne bo dovolj.

Potrebno je **nekaj več**. Zato, da bi spremenili opisane procese, je potrebno:

- spremeniti, dograditi družbenoekonomske odnose v temeljih in
- organizirati široko mrežo družbenih gibanj k skupnemu cilju.

Zagotoviti enakopraven položaj »človeškega kapitala«

Družbenoekonomski odnosi so temelj oblasti v državi in globalno, v celotnem svetu. V svetu je že precej strokovnih in tudi v praksi uveljavljenih **uspešnih posamičnih primerov** pri uveljavljanju pravičnejših – v korist večine ljudi in narave – rešitev (delavsko soupravljanje, zadruge, udeležba pri dobičku, notranja solastništva, participatorno odločanje državljanov,...), vendar so **zaenkrat te rešitve posamične**. Niso prevladujoče v svetu in pri nas, zato so seveda za zdaj lahko le zametek neke celovitejše prenove temeljev obstoječega družbenoekonomskega sistema.

Bistvo je seveda v tem, da **»človeški kapital« zavzame svoje (enakopravno) mesto v razmerju do finančnega kapitala**. Druge izbire ni. In to na miren, dogovoren, postopen način, kolikor je to le mogoče. Vendar z jasnimi cilji z realnimi in primerno kratkimi roki. Akterje, ki na to ne bi pristali, je pač treba odstraniti in postaviti na obrobje ali v zgodovino.

Pri nas, v Sloveniji, nastaja dober strokovno-teoretični temelj za prave tovrstne spremembe v prispevkih posameznih strokovnjakov, posebej v okviru prizadevanj za **t. i. »ekonomsko demokracijo«** (tudi v reviji "Ekonomska demokracija") in tudi v praksah posameznih svetov delavcev, nekaterih sindikatov in tudi v političnih strankah (zlasti v primeru Združene leveice – nekatere dobre strokovne rešitve kot tudi povezovanja s civilno-družbenimi gibanji in drugimi organizacijami in posamezniki – t. i. »4. blok«).

Pozivam k **čim bolj aktivnemu povezovanju** vseh naštetih in tudi drugih posameznikov in organizacij v dobro velike večine Slovencev in v dobro narave! In ne podcenjimo potrebe po res dobri organizaciji in vodenju tega procesa!

Novi Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju ima v tem smislu **poseben pomen**, ker posega v same temelje družbenoekonomskih odnosov (v pravi smeri!) in torej posega tudi v

temelje oblasti. In tudi zato, ker njegova priprava že v dosedanjih aktivnostih vključuje precej najpomembnejših akterjev. Akterjev, ki imajo življenjsko poslanstvo v tem, da nekaj bistvenega naredijo na tem področju v korist večine delavcev, ljudi in narave. V tem smislu je **prav ta zakon lahko odločilen.**

Kako izpod »finančno-kapitalske diktature«?

Za uspešno nadaljevanje opisanih aktivnosti (za spremembo posamičnih pozitivnih primerov v celovit pozitiven proces) še posebej poudarjam, da je treba preseči, pravzaprav premagati (!), minimizirati pomen aktualnih domačih finančno-kapitalskih elit, ki zaslužnjujejo večino državljanov in služijo ustvarjanju **popolne »finančno-kapitalske diktature« nad celotno družbo.**

Premagamo jih pa lahko z organiziranjem **široke sodobne »osvobodilne fronte« za nujne družbene spremembe**, torej širokega gibanja, ki ima glavne vsebine v tem, da dobro organizira različne asociacije in posameznike, tudi podjetja in civilno družbo itd., za cilje, ki so dosledno v korist večine državljanov in narave ter presegajo (uničijo!) sedanje delitve na leve in desne, na zasebni in javni sektor, na delavce in kmete, na finančne institucije (ki jih je treba sanirati) in na državljane (ki morajo rešiti banke) itd. Vse diktature potrebujejo zgoraj naštetih delitve (poleg nujnih »zunanjih« sovražnikov) zato, da posamezne večje skupine ljudi pošiljajo v medsebojne boje, da si same lažje podaljšujejo mandate.

Če se procesi v temeljih ne spremenijo, potem so spremembe lahko le v tem, da nova diktatura zamenja prejšnjo, in to **spet na račun večine delavcev, državljanov in narave.** Torej:

- potreben je nov oziroma celovito prenovljen Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju,
- potrebno je še boljše povezati strokovno delo za uveljavitev (zmago!) nove ekonomske demokracije in
- ključni akterji (sindikati, sveti delavcev, tudi politične stranke v povezavi s čim širšim vključevanjem civilno-družbenih organizacij in društev) se morajo povezati v sodobno osvobodilno fronto in (ponovno in bolj organizirano) po potrebi uporabiti tudi svoja osnovna orožja (zborovanja, stavke itd.).